

Iva Lešková: *Athanasius Kircher (1602-1680) a jeho vliv na přírodní filosofii v českých zemích*

Posudek disertační práce předložené v červnu 2011 na Přírodovědecké fakultě UK

Obsáhlá disertace (na 250 s.) zpracovává velice náročnou problematiku u nás většinou opomíjenou. Vyslovuje se k často frázovitě odbývané tématice pobělohorské vzdělanosti u nás, úrovni vědecké práce a jejího zaměření a konečně k otázkám jejího ukotvení v mezinárodních souvislostech. Ne že by tento problémový okruh nebyl u nás vůbec otevřen (např. v pracích J. Smolky), nicméně práce I. Leškové je objevná, přináší mnoho nového a inspiruje k dalšímu výzkumu.

Na první pohled se může zdát, že jde o tradiční vědeckou práci: autorka začíná přehledem literatury o Kircherovi, jeho životopisem; pak ale přichází přehledná stať o Kircherově korespondenci s učením, žijícími v českých zemích se zvláštním zřetelem k přírodní filosofii; samostatný oddíl je věnován málo známému Ph. J. Sachsovi v. Löwenheim; následuje analýza kircherovské analogie pohybu vod v Zemi s pohybem krve, jež sleduje v kontextu třeba Harveyova objevu velkého krevního oběhu, Moretova traktátu, Sachsových úvah apod. Při této příležitosti upozorňuje na význam analogie i přes Foucaultovo tvrzení, že jde již o obsoletní heuristický princip (s. 194).

Za jádro práce pokládám však zpracování styků Kircherera s učením českých zemí. Zde autorka přihlédla i ke Slezsku, takže tu vidíme středoevropské kontexty v úplnosti. Ukázala, že české země nestály v Kircherově době na okraji postupu vědeckého výzkumu (tomu ostatně odporuje již dříve u nás uznávané vysoké ocenění Jana Marka Marci); oslabení vidí až v období po Kircherově smrti (s. 117 n.), což odpovídá i mému chápání tohoto vývoje.

Autorka pracovala důkladně s prameny – vydanými i nevydanými – a plně prokázala schopnost je smysluplně analyzovat a interpretovat. Jde tu přitom o akribii u nás již takřka nevídanou. Asi se nemýlím, když v tomto ohledu přičtu zásluhu také vedoucímu práce. Rozsah pramenů i literatury, které autorka zvládla je udivující, odpovídá ovšem erudici, kterou získávala i v zahraničí.

Disertaci I. Leškové pokládám za výtečnou a vzornou a bylo by becmesserovstvím, kdybych se na ni pokoušel hledat chyby. Jistě, některé otázky by mohly být traktovány jinak, přiznávám se, že jsem se v práci zprvu jen obtížně orientoval, osmou kapitolu bych spíše zařadil jako exkurs, na s. 86 jsou rodinné vztahy vylíčeny nejasně; pravděpodobně by bylo možné najít i jiné nedostatky, ale to je již záležitost redaktorská: práce by měla být publikována, je příliš cenná na to, aby byla uzavřena v příšeří fakultní knihovny.

Po formální a jazykové stránce je disertace dobře připravená, nevyskytují se tu překlepy; oceňuji statistické tabulky a přehledy pramenů a literatury v částech 10 a 11; snad by tu mohlo být uvedeno poněkud více ilustrací z Kircherových prací.

Jednoznačně doporučuji disertaci k obhajobě a předem vítám kladný výsledek. Zároveň se omlouvám za stručnost vyjádření – práce je tak skvělá, že informační redundance jí prospět nemůže. A kritizovat v podstatě není co.

V Praze 22. srpna 2011

Doc. prom. biolog Jan Janko, CSc.